

megmondja a szemembe, hogy ő óvatos és mindenestre már előre mossa kezeit, előre ráhárít minden felelősséget Jonovra.

Es Jonov?

A Jonov funkciója a Szovjetúnióban, hogy kéziratokat százmillió népi számára hozzáférhető fűzött vagy kötött könyvvé változtasson, ezért fizetik, ez a megbízatása, ez a feladata, ebben a létjogosultsága. Ő csak nem teheti meg, hogy ilyen ügyben Grivcov vagy Arosev módjára szintén áthárítson minden felelősséget valaki másra? Neki, szegénynek, funkciójánál fogva nincs erre módja. Ezt gondolná az ember. Meggyőződtem azonban róla, hogy van, ő talál rá módot.

Amin! beléptem hozzá, elővettem a kéziratot s letettem az asztalára s aztán — megfo-

gadva Arosev elvtárs tanácsát — elővettem Rolland leveleit. Elővettem André Malraux-nak regényemről szóló levelét is, Párisból való elutasításon előtt adta nekem azzal, hogy hátna hasznát vehetem a Szovjetúnióban. A Gihl igazgatója a kéziratot nyomban önkéntelen mozdulattal eltolta magától, el a nagy íróasztal legeslegeszlére és látszólag a legnagyobb figyelemmel hozzáfogott a levelek olvasásához. Olvasta őket, egyiket a másik után. S mikor a végére ért, akkor a rendszerető ember gondosságával egymásra rakta és visszaadta nekem őket. Mindezt oly lassan, mintha nem az ötéves terv szocialista Szovjetúniója fővárosának kel-
lő közepén, hanem az örökkévalóság partjain ülnék, ahol már tudvalevően megszűnik az idő mint pusztá kanti kategória.

S hogy csak külsőség ez a lassúság, csak egymást kergető gondok és gondolatok szürke takarója, hogy ez a lassúság csak arra kellett, hogy a Gihl igazgatója megtalálja a formulát, mely őt, kinek a dolga, hogy igent vagy nemet mondjon, felmenti úgy az igen mint a nem felelőssége alól, erre abból következtettem, hogy Jonov végül is egy pillantást vetett az »Optimisták«-nak az íróasztal szélén dagadó kéziratára és — felsóhajtott. Hallva sóhajtását, rájöttem, hogy bizonyos esetekben helyénvaló a régmódi kifejezés: kettőléből sóhaj szakadt fel. Szinte bü-
nösnek éreztem magam, hogy a Gihl igazgatóját egy kézirat elfogadásának vagy elutasításának a dilemmája elé állítom olyan módon, hogy nemcsak velem szemben kell vállalnia a felelősséget — ami egyáltalán nem volna baj —, hanem azzal a Romain Rollanddal szemben is, akiről ép e napokban írta a Pravda, hogy »a világ legjobb intellektueljeinek ragyogó példaképe«. Jonov sóhaja elhangzott és én, mintegy mentegelőzve, megtörtem a csendet:

— Az ügy nekem sürgős — szoltam. — Addig kell elintéznem a kiadás ügyét, míg itt a Voks vendégeként élhetek. A kiadásra alapítom a szándékom és reményem, hogy a Szovjetúnióban maradhatok. Sürgős, mert máris szeretnék szobát keresni, illetőleg szobát kivenni, de ehhez pénz kell s nekem a szó egyszerű és szó szerinti értelmében egyetlen egy rubel sincs a zsebemben; a Voks valóban pazarul gondoskodik rólam e pillanatban, de ez az én jelenlegi létbizonytalanságom szempontjából nem jelent többet, mint még rövid ideig tartó lehetőséget, mindenestre kedvező lehetőséget, hogy az »Optimisták« kiadásának elintézése által normalizálhassam a helyzetemet a Szovjetúnióban. Arosev elvtárs ebben a feltevésben hívott is meg Moszkvába. Ismétlem tehát, nekem rendkívül sürgős, hogy a kézirat ügye elintéződjék.

Jonov továbbra is gondjaiba merülve hagyta, hogy részletesen kifejtsem, mért volna nekem sürgős, hogy az »Optimisták« ügyét dűlőre vigyem. Kifejtettem és elhallgattam. Neki még egy pillanatra volt szüksége, mielőtt megszólalt. Ekkor azonban a szemrehányás egy árnyalatával, némi meglepetésemre a kérdést intézte hozzám:

Malraux levelében írva állt, hogy Gallimard vállalkozott a kiadásra, de azzal a feltétellel, hogy a kéziratot megrövidítem s hogy erre nem tudtam magam rászánni. Figyelmessé tettem Jonov elvtársat, hogy az imént olvasta ezt a levelet s hogy azonkívül Franciaországban ma a magyar profétárdiktatúra, mely a kézirat témája, s a kézirat egész szelleme...

S egyszerre a Gihl igazgatójának homlokáról eltűnt a ború. Annyira megélenkül, hogy félbeszakított egy kérdéssel, mely ezúttal szinte vidáman csengett:

Fiatalok

KÉT MOZDULÁS KÖZÖTT

Most ha szólnék
tán megrepedne a csend
s ha mozdulnék kifolyna a velőm.
Mint acélpánt fog át az idő
s úgyessen kell cselekednem
mert elestem
ha nem vigyázok.

S mégis tudom a robbanást már
nem lehet megelőzni
Mert kinőttem a játékok közül
S a lelkem nem álíhat sokáig
reggel és est között kifeszülten
— mint formába öntött üveg hültem —
minden szemnek.

Elszakad majd minden nyugzó kapocs
hogy a Tisza visszafelé folyjon
s most télen zöldbeboruljon a part.

Mert érezni kell, hogy
ha akarjuk nincs lehetetlen,
s egy lehetetlen
malmot-hajtó az erő.

BURÁNY NÁNDOR

HOGY ÉNEKÜK NE HALLJAM

Idd fel mind a szemem fényét.
Verését se érezzem a szívemnek.
Ne tudjam, hogy a nyomomban
bús, földszínű aratók énekelnek.

Ha kedvetlen perc visz el hozzád,
jobban szorítson a karod, a térded;
nem bírnám ici a magány szavát,
csúnyán cserben hagytam valamit érted.

BURÁNY NÁNDOR